

V. UČEBNÍ OSNOVY

V. 1. ČESKÝ JAZYK A LITERATURA (ČjL)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** vychází ze vzdělávacího okruhu **český jazyk a literatura**, který je součástí vzdělávací oblasti **jazyk a jazyková komunikace**.

Cílem vyučovacího předmětu **český jazyk a literatura** je především osvojení a správné používání ústní i písemné podoby spisovného jazyka a rozvíjení čtenářské gramotnosti.

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** zahrnuje učivo zaměřené na rozvoj smyslového a citového vnímání, vyjadřovacích schopností, čtení s porozuměním, práce s literárním textem a psaní.

Ve vyučovacím předmětu **český jazyk a literatura** jsou zastoupeny **tři specifické složky**:

- 1. jazyková výchova**
- 2. komunikační a slohová výchova**
- 3. literární výchova**

Ve výuce se obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Komunikační a slohová výchova vede žáky k rozvíjení slovní zásoby, řečových schopností a komunikačních dovedností, k vnímání a chápání různých jazykových sdělení. Hlavním úkolem je naučit žáky správně a srozumitelně se vyjadřovat, osvojit si správnou techniku čtení, napsat krátká sdělení a číst s porozuměním.

Jazyková výchova se zaměřuje na osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě. Je nástrojem funkčního dorozumívání žáků.

Literární výchova se zaměřuje na postupné vytváření základních čtenářských dovedností a návyků a na odpovídající reprodukci přečteného. Prostřednictvím četby se žáci seznamují se základními literárními formami a učí se rozlišovat představy od skutečnosti.

Vzdělávací obsah tohoto vyučovacího předmětu je koncipován tak, aby byla respektována snížená úroveň rozumových schopností žáků a byly podporovány především poznávací a komunikační dovednosti a zájmy žáků.

■ **OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU**

Vyučovací předmět **český jazyk a literatura** se vyučuje v 1. i 2. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1. ročník	2. ročník
Počet hodin	2	2

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **český jazyk a literatura** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 20 – 44).

Výuka je organizována zpravidla v budově školy v kmenových třídách. Filmová a divadelní představení, besedy apod. se realizují mimo budovu školy u pořádajících organizací (např. v okresní knihovně, v domě dětí a mládeže, kulturním centru apod.)

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

Klíčové kompetence

● **Kompetence k učení**

- motivujeme k učení (zařazováním činností využitelných v běžném životě, aktivním vytvářením situací, ve kterých mohou žáci zažít pocit úspěchu)
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- učíme práci s chybou (chybu vyhledat, opravit, poučit se z chyb pro další práci)
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale také jejich pochopení a použití v praxi
- vedeme žáky k samostatnosti a tvořivosti (v rámci jejich individuálních možností)
- podporujeme různé přijatelné způsoby dosažení cíle
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace ze všech možných dostupných zdrojů
- součástí hodnocení by měl být návod, jak pokračovat ve vzdělávání, jak odstranit nedostatky
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace, ale učíme žáky adekvátně reagovat i na oprávněnou kritiku

● **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky nebát se problémů, učíme žáky chápat problémy jako výzvu, ne jako hrozbu
- rozvíjíme u žáků schopnost problém identifikovat a hledat možné způsoby řešení s ohledem na typ a závažnost problému
- učíme žáky vhodnou formou požádat o pomoc při řešení problémů, přivolat pomoc v krizových a život ohrožujících situacích
- nabízíme možnosti řešení problému, ale ponecháváme žákům vlastní odpovědnost za jejich vyřešení (s ohledem na individuální schopnosti žáků dané charakterem a stupněm jejich postižení)
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet

● **Kompetence komunikativní**

- zaměřujeme se na rozvoj komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce
- učíme žáky pracovat s formální i obsahovou stránkou textu (pochopit obsah textu a získané poznatky umět použít v dalším vzdělávání volit vhodnou formu vlastních písemných sdělení)
- učíme žáky základním pravidlům účinné komunikace (střídání rolí posluchače a mluvčího, pozornému naslouchání, obhajování vlastních stanovisek vhodnou formou, ochraně proti manipulativním způsobům komunikace)
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s vrstevníky, rodiči, učiteli, v obchodě, na úřadech a v obtížných a ohrožujících situacích)
- klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace, netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- učíme žáky jednoduchým formám písemné komunikace
- učíme žáky nonverbální komunikaci

● **Kompetence sociální a personální**

- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování stanovených školním řádem ve škole i při mimoškolních akcích
- řešením běžných životních situací rozvíjíme schopnost žáků jednat tak, aby neohrožovali bezpečí a zdraví své i ostatních lidí
- učíme žáky rozpoznat nebezpečí psychického i fyzického zneužití vlastní osoby; vedeme žáky k osvojení základních technik účinné ochrany proti všem formám zneužívání

- vedeme žáky k toleranci a respektu k ostatním lidem bez ohledu na jejich vzájemné odlišnosti
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky spolupracovat ve skupině, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat ve skupině různé role
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

● **Kompetence občanské**

- důsledně vyžadujeme respektování a dodržování základních pravidel společenského chování, a tak upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni
- na konkrétních situacích demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí, a tak rozvíjíme schopnost žáků rozlišovat vhodné a nevhodné formy chování a soužití
- netolerujeme nekamarádkské chování a odmítnutí požadované pomoci
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků a rodičů
- netolerujeme sociálně patologické projevy chování (šikana, zneužívání návykových látek, kriminalita mládeže) a projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem
- nabízíme žákům vhodné volnočasové aktivity jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům (literaturu, film, divadlo...)

● **Kompetence pracovní**

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci
- práci nikdy netrestáme
- učíme žáky dodržovat dané pracovní postupy
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k individuálním možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci

▣ **VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ**

1. JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 1.1. rozlišovat spisovný jazyk a nespisovný jazyk
- 1.2. uplatňovat znalosti českého pravopisu v písemném projevu
- 1.3. využívat poznatky z tvarosloví v písemném i mluveném projevu
- 1.4. používat adekvátní slovní zásobu včetně příslušné odborné terminologie

Učivo:

- spisovná a nespisovná čeština
- stavba věty, tvoření obsahově i gramaticky správných vět, druhy vět
- členění textu (věta-slovo-slabika-písmena)
- diferenciací délek slabik ve slovech, psaní ú-ů
- psaní vlastních jmen
- diferenciací měkkých a tvrdých slabik (dy-di, ty-ti, ny-ni, de-dě, te-tě, ne-ně)
- psaní i-y po měkkých, tvrdých a obojetných souhláskách, vyjmenovaná slova
- slovní druhy (podstatná a přídavná jména, slovesa, zájmena), skloňování a časování
- psaní textů, samostatný mluvní projev
- rozvoj slovní zásoby (včetně odborné terminologie)

2. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 2.1. vyjadřovat se správně a srozumitelně
- 2.2. dokázat komunikovat ústní i jednoduchou písemnou formou
- 2.3. zvládnout vyplnění jednoduchých tiskopisů, žádostí, napsat životopis
- 2.4. popsat předměty a činnosti vztahující se k odborným činnostem
- 2.5. aplikovat zadaný pracovní postup
- 2.6. reprodukovat a dramatizovat jednoduchý příběh
- 2.7. napsat jednoduchý příběh

Učivo:

- tvoření obsahově i gramaticky správných vět, artikulační a řečová cvičení
- formy ústní komunikace: žádost o informaci, podání informace, představování, přivítání, rozloučení, rozhovor, telefonický rozhovor, vyprávění
- formy písemné komunikace: psaní pohlednice a dopisu, inzerát
- základní pravidla rozhovoru (střídání role mluvčího a posluchače, respektování názorů ostatních, obhajoba vlastních názorů adekvátním způsobem)
- vyplňování jednoduchých formulářů: složenska, podací lístek k dopisu a balíku, objednávka zboží, dotazník
- psaní životopisu (nutné údaje a jejich struktura)
- popis předmětů a pracovních činností s využitím odborné terminologie
- popis pracovních postupů, aplikace pracovních postupů v praxi
- čtení s porozuměním (orientace v textu, vyhledávání informací), reprodukce obsahu textu
- dramatizace příběhu (hraní rolí)
- krátký zápis obsahu příběhu, jednoduché ilustrace

3. LITERÁRNÍ VÝCHOVA

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

- 3.1. reprodukovat přiměřený text
- 3.2. rozlišit jednotlivé literární žánry
- 3.3. poznat a formulovat rozdíl mezi poezií a prózou
- 3.4. orientovat se v odborném textu
- 3.5. zjišťovat základní potřebné informace z dostupných zdrojů

Učivo:

- čtení s porozuměním (orientace v textu, vyhledávání odpovědí na otázky k textu), reprodukce obsahu textu
- literární žánry: pohádky, pověsti báje, povídky, romány, novinové články, poezie
- rozlišování textů: krásná a odborná literatura, próza a poezie
- orientace v odborném textu (struktura textu, odborná terminologie, znaky a symboly, vyhledávání informací, odpovědi na otázky)
- práce s různými zdroji informací
- používá různé zdroje informací (knihy, noviny, časopisy, návody, popisy pracovních postupů, internet), hodnocení věrohodnosti zdrojů informací, využití získaných informací v praxi